

föl. Elsőnek a cári Oroszország bukott meg, s a Nagy Októberi Szocialista Forradalom nyomán a történelemben addig ismeretlen hatalom, a munkások és parasztok állama született meg. Forradalom tört ki Budapesten, Bécsben, Berlinben, Bulgáriában, Törökországban, Finnországban, a polgári forradalmak följejlődése, átalakulása folytán pedig megalakult a Magyar Tanácsköztársaság, a magyar dolgozók állama, létrejött a kommün — ha csak rövid időre — bajor-, finn-, észt-, lett-földön is.

Ebben a helyzetben az összeomlott soknemzetiségű osztrák—magyar birodalom „romjain” független nemzeti államok alakultak. Ilyen körülmények között valósult meg a románok évszázados álma — Erdély egyesülése az országgal, és az egységes román nemzeti állam megalakulása. Az egységes román nemzeti állam létrejötté tehát nem valami ajándék, nem bizonyos nemzetközi értekezletek eredménye, hanem a társadalom leghaladóbb erői, a széles néptömegek által az egyesülésért vívott harc gyümölcse, a román nép történelmi, társadalmi és nemzeti fejlődésének törvényszerű terméke — hangoztatta Nicolae Ceaușescu elvtárs a politikai nevelés és a szocialista kultúra kongresszusán tartott előadói beszédében, 1976 júniusában. Az RKP programja rámutat: „a békeszerződés csak szentesítette a tényleges, a néptömegek által teremtett helyzetet.”

Valóban, az 1918. december elsején tartott nagy népgyűlés széles körű demokratikus választás alapján küldött képviselők szavával mondotta ki az ország minden tájának és minden rétegének óhaját kifejező egyesülést Romániával.

Történelmi távlatban nézve, két emberöltő messzeségéből nyilvánvalóvá lesz, hogy az egyesülés valóra váltotta a hozzá fűzött reményeket. A nemzet erőinek összefogása, a nagyobb terület, a tágasabb tér, a bőségebb erőforrások az akkori kapitalista viszonyok között is viszonylag gyors fejlődési lehetőséget biztosítottak hazánkban a termelőerőknek, a háborút követő általános föllendülésben Románia lépett tudott tartani a nagyvilággal, a végrehajtott földreform, a munkásság forradalmi marxi—lenini pártjának létrejötté 1921-ben s más vívmányok, intézkedések, rendezések elősegítették az ország további korszerűsítését, a nép fölemelkedését, öntudatra ébredését.

Ugyanakkor azonban fokozódott az idegen tőke behatolása Romániába, kiéleződtek itthon és külföldön az imperialista viszonyokra jellemző ellentmondások, az osztályellentétek, szigorodott a dolgozókra nehezedő nyomás is. E kérdések megoldására vállalkozó munkásosztály azonban már a történelem színpadára lépett, az illegalitás ellenére is rendezte sorait, s fölkészült arra, hogy pártja vezetésével megteremtse ezen a földön is a dolgozók államát, a kizsákmányolástól mentes, társadalmilag is egységes Romániát.

KORUNK

1947. december 30.

Ha a köztársaságról van szó, idézzük a régi római köztársaságot, hivatkozunk Bálcescura és Petőfire, megemlítjük, hogy a respublica eszméje milyen rég gyökeret vert népünk tudatában, hogy valóraváltásáért Európában éppúgy, mint Latin-Amerikában, mennyi vért hullattak századokon át. Rámutatunk, hogy a köztársaság és a szabadság, a köztársaság és az emberi egyenlőség, a köztársaság és a testvériség, a köztársaság és a haladás eszméje mennyire összeforrott a történelem során.

Mindez nem hagyható figyelmen kívül, ha a mi köztársaságunk kikiáltásának évfordulóját ünnepeljük. Ezúttal azonban hangsúlyozzuk, hogy köztársaság és köztársaság közt különbség van. Elég csak áttekinteni az államformák hivatalos megnevezésének listáját. Szocialista, szovjet-, tanács-, népi, demokratikus, sőt iszlám köztársaság is van.

Mindezt nem intézhetjük el azzal, hogy a jelző nem fontos, nem utal a lényegre. De igenis utal. Pontosítva: utalhat. Így vagy úgy, de ezek a megnevezések vallanak a köztársaság megalapítóinak szándékairól, célkitűzéseiről, eredeti törekvéseiről. Ezen túl pedig a meghatározások köteleznek is, ígéretet hordoznak, valóraváltást kívánnak.

Alapvető megkülönböztetésre nyilván annak a kérdésnek a megválaszolása nyújt lehetőséget, hogy a köztársaság a dolgozóké-e, a nagy tömegek államformája-e, fölépítésénél fogva a termelőosztályok kormányzási részvételét, beleszólását és akarati érvényesítését szolgálja-e, avagy fordítva: a „történelmi“ osztályok, a polgárok, földesurak, katonák, uralmi kerete-e? Nem vitás hát, hogy például a tanácsköztársaság eleve olyan államformát, társadalmi fölépítést jelent (vagy ígér), amelyben a dolgozók kezében van a kormánykerék, ezzel szemben egy iszlám köztársaság kebelében nemcsak hogy a Korán ókori elvei érvényesülnek, hanem a klérus szavának is döntő súlya van.

Nem sokkal a második világháború után, amikor új köztársaságok alakultak, fölvetődött a kérdés: miért a „népköztársaság“ elnevezés, hiszen a „köz“ a népre vonatkozik. Ugyanígy a „népi demokrácia“ megnevezéssel kapcsolatban elhangzott a kifogás, hogy a démosz, amely alapszava a „demokrácia“-nak, népet jelent görögül, a népi demokrácia eszerint lefordítva „népi népuralom“, tehát tautológia, pleonazmus, ismétlés, fölösleges.

Nem, mindez nem volt fölösleges, sok-sok polgári köztársaság csődje, szomorú vége avagy hamissága kívánt az új respublicáktól pontosabb, elhatárolóbb, elkötelezőbb megnevezést, nem feledve azt, hogy a latin-amerikai köztársaságok többségében már akkor véreskezű katonai junták uralkodtak idegen nagyhatalmak érdekképviselőiként, vagy azt, hogy a weimari német állam is köztársaság volt, s Hitler uralomra juthatott a keretei között.

Amikor mi 29 évvel ezelőtt népköztársaságot hoztunk létre, a nép államának, a nép hatalmának, a nép jólétének megteremtésére köteleztük el magunkat. „A monarchia megdöntésével és a köztársaság 1947. december 30-án történt kikiáltásával Románia fejlődésének új szakaszába lépett. Az egész politikai hatalom kivívása a dolgozó parasztsággal és a dolgozók többi rétegével szövetkezett munkásosztály által, s a népi demokratikus rendszer megteremtése jelzi az áttérést a szocialista forradalom feladatainak végrehajtására“ — állapítja meg az RKP programja.

Azóta december utolsó előtti napja mindig is számvetés, fölmérés: mit hoztunk létre, mivel erősítettük a nép hatalmát, milyen módon gyarapítottuk a nép vagyonát, a közösségit és az egyéni is beleértve, hogyan emeltük a kulturális színvonalat, hogyan terjesztettük ki a szociális intézmények hálózatát, de arra is gondolunk, mit mulasztottunk el, hol hibáztunk, min szükséges javítani.

Évről évre nyugodtan pillanthatunk vissza a megtett útra, s bizalommal tekinthetünk előre. Köztársaságunk a nép köztársasága maradt, s mint ilyen erősödött egyre jobban, majd lépett magasabb fokra, s vált szocialista köztársasággá, a népi uralom szervezetei, hatalmi keretei, az egész államszerkezet alakult, fejlődött, a tömegek részvétele életünk irányításában fokozódott — gondoljunk csak a dolgozók különféle üzemi, intézményi, kerületi, községi bizottságaira, testületeire —, az ország gazdasági potenciálja pedig hatalmasan gyarapodott. Jellemzően bizonyítja ezt az a tény, hogy „az ország fölszabadulása óta eltelt években a nemzeti ipar össztermelése több mint 31-szeresére növekedett, különösen az elmúlt évtizedekben érte el a leggyorsabb fejlődési ütemet“ — mutatott rá pártunk főtitkára a politikai nevelés és a szocialista kultúra kongresszusán.

A Román Kommunista Párt, országunk vezetőereje méltónak bizonyult hát a szocialista társadalom fölépítésében reá háruló szerepre, sikeresen irányította népünk tevékenységét, és méltónak bizonyult az egész ország a népköztársaság és a szocialista köztársaság megnevezésében benne foglalt vállalás és ígérlet, elkötelezettség és jelző mértékéhez; köztársaságunk az eredeti elgondolások jegyében épül és fejlődik tovább, itthon és külföldön egyaránt példát mutatva.

Idei évfordulónk különösen jelentős: küszöbén át a köztársasági korszak harmincadik esztendejébe lépünk, 1977-től kezdve három évtized, immár egy emberöltőnyi republikánus korszak áll mögöttünk; demográfiai ismeretek szerint népünknek a fele az új érában született, új korszak honpolgára.

A respublicát köszöntve köszöntjük kitarón munkálkodó népünket, s kívánjuk, hogy a harmincadik évben újabb sikerekkel gyarapítsa a köztársaságot és minden egyes tagját.

KORUNK